

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Marie Fladmoe Halvorsen, 22003746

Høringssvar - forslag om ny barnevernslov

Fylkesmannen i Oslo og Viken viser til Barne- og likestillingsdepartementets brev av 04.04.19 med høringsnotat med forslag til ny barnevernslov.

Vår høringsuttalelse er utarbeidet av Sosial- og barnevernavdelingen ved barnevernseksjonen.

På bakgrunn av høringsnotatets omfang har vi funnet det nødvendig å avgrense uttalelsen til det vi vurderer som aller mest sentralt å gi kommentarer til, og vi har derfor valgt å kommentere på enkelte områder og temaer. Samtidig har Fylkesmannen ønsket å gi et høringssvar med utgangspunkt i departementets formål med forslaget til ny barnevernslov, herunder å styrke barnets rettssikkerhet. Videre at loven skal være et bedre arbeidsverktøy for barneverntjenesten, andre instanser og private parter.

Vi har følgende kommentarer til høringsnotatet;

1. Lovens struktur
2. Begrepsbruk
3. Prinsipper og overordnede bestemmelser
4. Kommentar til enkelte lovbestemmelser
5. Bemanningsnorm

1. Struktur

Fylkesmannen støtter departementet i at barnevernslov med ny struktur fremstår som et bedre verktøy for barneverntjenesten og andre som skal benytte loven. Innholdsfortegnelsen viser en god oversikt over saksgangen i en barnevernssak, samtidig som den gir en rask orientering om hvor en kan finne aktuelle temaer med tilhørende bestemmelser.

Fylkesmannen foreslår likevel at bestemmelsene om planer og oppfølging av tiltak og omsorgsplaner, tas inn under tilhørende kapitler om det konkrete tiltaket eller tjenesten. Eksempelvis at §§ 8-1 og 8-2 og §§ 8-9 og 8-10 tas inn under kapittel 3 om hjelpetiltak. Fylkesmannen mener at loven med det vil fremstå som et bedre arbeidsverktøy for barneverntjenesten i praksis, og

at tjenesten med dette raskt finner frem til de bestemmelsene som hører til det konkrete tiltaket, uten å måtte slå ytterligere opp i flere kapitler i loven.

Fylkesmannen støtter departementets forslag om å fremheve bestemmelsene om *Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger*. Vi mener at det tydeligere bør fremgå i loven, at dette også er regler for saksbehandlingen. Etter vår vurdering kan dette eventuelt gjøres ved å endre overskriften til kapittel 13, slik at den også innehar formuleringen *Saksbehandlingsregler*. Et annet forslag er å samle disse bestemmelsene med de andre saksbehandlingsreglene i kapittel 12. Vi mener at en tydeliggjøring som foreslått over vil gjøre loven til et bedre arbeidsverktøy.

Vi foreslår også at departementet bør utrede nærmere om bestemmelsene i kapittel 10 kan struktureres annerledes, herunder slik at bestemmelsene eksempelvis sorteres etter temaer; *Rammer for institusjonen (strukturelle forhold (§§ 10-10 til 10-12), Oppfølging på institusjonen (praktisk oppfølging §§10-1 til 10-7) og Saksbehandlingsregler (§§ 10-8, 10-9)* for institusjoner. Fylkesmannen mener at en slik strukturering vil gjøre loven til et bedre arbeidsverktøy.

2. Begreper

Atferdsvansker

Fylkesmannen støtter departementets forslag til språklig endring, herunder med formuleringen *har vist alvorlig utagerende atferd*. Fylkesmannen vurderer at presiseringen er en viktig barnevernfaglig presisering.

Varige problemer og problemutvikling

Fylkesmannen mener at begrepene *varige problemer* i § 1-7 og *problemutvikling* i § 3-1, ikke bør stå alene. Vi mener at begrepene bør presiseres og kobles sammen med barnets omsorgssituasjon, oppvekstsituasjon og fremvist adferd. Med en slik presisering vil bestemmelsene få en tydeligere barnevernfaglig formulering.

Fordi bestemmelsen i § 1-7 er en prinsippbestemmelse om forebygging av omsorgssvikt, er det vårt syn at bestemmelsen kan formuleres tilsvarende som ellers i forslaget til ny barnevernslov. Vi viser til bestemmelsen i § 15-1, som har formuleringen; «... å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer.» Vi viser også til § 15-4 der formuleringen er; «... nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd»

Fylkesmannen mener også at bestemmelsen bør ha en henvisning til formålsbestemmelsen, om at forebygging handler om tidlig innsats til rett tid.

Et annet alternativ, etter vår vurdering, er at § 1-7 kan tas bort, da bestemmelsen om prinsippet om tidlig innsats er inntatt i §§ 1-1, 1-6, 3-1, 5-1 og 15-4.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 3-1 første ledd andre punkt, andre leddsetning omformuleres slik; «... *problemutvikling i barnets omsorgs- og oppvekstsituasjon.*»

Med en slik formulering mener vi at det tydeligere fremgår at det er barnets særlige behov for en trygg omsorgs- og oppvekstsituasjon, som må være utgangspunktet ved iverksettelse av hjelpetiltak. For at barnets beste skal ivaretas, må det fokuseres på at tiltak fra barneverntjenesten skal innebære en positiv endring i barnets omsorgs- eller oppvekstsituasjon.

Barnevernet eller barneverntjenesten

Fylkesmannen ser at disse betegnelse benyttes om hverandre, og vi mener at loven bør benytte et av begrepene gjennomgående.

3. Prinsipper og overordnede bestemmelser

Fylkesmannen mener at kapittel 1 *Formål, virkeområdet og grunnleggende prinsipper* fremstår som uklart med tanke på hvilke bestemmelser som er prinsipielle og hvilke som er grunnleggende/overordnede. Dette fremgår av høringsnotatet, men vi mener det er viktig at dette kommer klart frem av loven.

Biologisk prinsipp – retten til familieliv

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på at prinsippet ikke er inntatt som prinsipp i egen bestemmelse.

Forslaget til ny barnevernslov innehar flere bestemmelser der det biologiske prinsippet kommer til uttrykk, blant annet kravet til samarbeid med foreldre og nettverk, samvær med søsken og foreldre, omsorgsovertakelse, tilbakeføring og barnets språklige, kulturelle og religiøse bakgrunn. Departementet mener det ikke bør oppstilles konkurrerende hensyn til prinsippet om barnets beste, og mener at det er et tungtveiende moment for at det biologiske prinsippet ikke bør inntas som en egen bestemmelse i ny barnevernslov. Fylkesmannen støtter dette synspunktet.

Retten til familieliv følger av Grunnloven og menneskerettskonvensjoner, og barnevernslovens inngrepskriterier er i samsvar med våre menneskerettslige forpliktelser.

Fylkesmannen mener at forslaget til ny barnevernslov gjennomgående har et stort fokus på retten til familieliv, og i forlengelsen av dette – fokus på biologiske foreldres rettigheter. Vi mener at dette fokuset vil kunne tilsløre at barnevernsloven er en særlov som skal ivareta barn i sårbare livssituasjoner. Selv om utgangspunktet i samfunnet er at barns og foreldres interesser og behov, i stor grad er overlappende, er ikke dette tilfellet for mange av barna og familiene som trenger hjelp fra barnevernet. Vi mener at ny barnevernslov i større grad enn departementets forslag, bør fokusere på beskyttelse og hjelp til barnet på barnets premisser.

En innføring av det biologiske prinsipp som en egen bestemmelse i loven, mener vi kan føre til en svekkelse av barnets beste til fordel for de biologiske foreldres interesser. Samtidig kan det svekke retten til praktisert familieliv for fosterbarn og adoptivbarn, og deres behov for stabile og trygge omsorgssituasjoner. For at barnevernet faktisk skal jobbe til barnets beste, mener vi at det er barnets praktiserte familieliv som må være utgangspunktet for vurderinger og analyser av barnets omsorgssituasjon.

Vi får stadig mer kunnskap om barns reaksjoner, samt kortvarige og langsiktige konsekvenser, på å leve med omsorgssvikt. Denne kunnskapen underbygger i all hovedsak, at barn som lever i omfattende omsorgssvikt har behov for beskyttelse mot dette, og behov for endrede omsorgsbetingelser. Barnets behov for god tilknytnings-, relasjon- og samspillskvalitet godt dokumentert, og sårbare barn har et ekstra stort behov for utviklingsstøttende omsorg. Vi mener en moderne barnevernslov må ta utgangspunkt i dette, og være det førende prinsippet i loven.

En vurdering av hvorvidt det biologiske båndet skal tillegges vekt, må etter vårt syn gjøres på bakgrunn av en konkret vurdering for hvert enkelt barns behov. Hvis det biologiske prinsipp skal inntas i loven som en egen bestemmelse, er det etter vårt syn helt nødvendig å samtidig innta en formulering om barnets behov for god tilknytnings-, relasjon- og samspillskvalitet, hvor det sistnevnte momentet må gis forrang. Ved at det er barnets behov for god tilknytnings-, relasjon- og samspillskvalitet som skal være det avgjørende momentet, vil dette etter vårt syn samtidig ivareta det biologiske prinsipp. Dette fordi det er relasjonene til biologiske foreldre som vurderes først, med unntak av eksempelvis for adopterte barn. Dersom disse relasjonene er av god nok kvalitet, vil samtidig det biologiske prinsipp være ivaretatt. I de tilfellene disse relasjonene ikke er utviklingsstøttende nok for barnet, må barnets behov for utviklingsstøttende omsorg veie tyngst.

Mildeste inngreps prinsipp

Departementet skriver at den ikke ser behov for å tydeliggjøre prinsippet ytterligere i loven, og viser til bestemmelsene i ny § 2-2, § 10-4, og at prinsippet uttrykkes i lovens ulike vilkår for tvangstiltak. Barnevernlovutvalget foreslo at prinsippet lovfestes i en ny bestemmelse om krav til barneverntjenestens virksomhet, herunder at tiltak etter loven ikke skal være mer omfattende enn nødvendig og at de skal gjennomføres så skånsomt som mulig.

Fylkesmannen støtter departementets forslag om at det ikke er behov for å tydeliggjøre prinsippet i loven, da prinsippet kommer til uttrykk i sentrale bestemmelser i barnevernslov. Se for øvrig vår kommentar til *§ 2-2 Barneverntjenestens rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser*.

§ 1-3 Barnets beste

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 1-3 bør omformuleres til «Barnets beste *skal* være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn.» Slik formuleringen nå er foreslått, fremstår den mer passiv. Ordet *skal* er tydeligere, og fremhever at bestemmelsen er et grunnleggende prinsipp.

Fylkesmannen finner det litt uklart hva departementet i høringsnotatet mener med begrepet barneperspektivet sett hen til innholdet i barnets beste. Av høringsnotatet fremstår det som at begrepene brukes i hverandres betydning. Innholdet i formidlingen kan dermed misforstås. Vi legger til grunn at departementet med barnets perspektiv mener «Barnet i sentrum». Vi mener at dette bør tydelig fremgå av forarbeider og etterfølgende rettskilder.

Fylkesmannen støtter barnevernlovutvalgets forslag om at det bør inntas i loven en liste over vurderingsmomenter for vurderingen av barnets beste i § 1-3. Lovteksten bør også presisere at det kan være flere vurderingsmomenter enn opplistet, og at momentene kan vektes ulikt i de konkrete sakene. Lovteksten bør videre presisere at utgangspunktet for vurderingen skal være å gi barnet en utviklingsstøttende omsorg, og at det skal være det overordnede hensynet for vurderingen av barnets beste.

Vi støtter også barnevernlovutvalgets forslag om at bestemmelsen i ny § 1-9 tas med som vurderingsmoment til en barnets beste vurdering, og ikke som en egen overordnet bestemmelse. Se nærmere vår kommentar under § 1-9.

I det tilfellet det inntas en slik vurderingsmomentliste, foreslår Fylkesmannen å endre rekkefølgen på vurderingsmomentene slik at momenter knyttet til barnets behov listes opp først.

Departementet skriver at det skal utvikles faglige standarder. Fylkesmannen mener at en liste over vurderingsmomenter vil fremstå mer overordnet, og at en faglig standard likevel vil ivareta det

faglige innholdet i en barnets beste vurdering. En bestemmelse med liste for vurderingsmomenter utelukker ikke at det er behov for faglige standarder.

Fylkesmannen mener at en liste over vurderingsmomenter også kan bidra til at barneverntjenesten i større grad foretar bedre skriftlige nedtegnelser om barnets beste vurderinger. Videre mener vi at dette også kan medføre at det foretas bedre vurderinger generelt, som følge av en bevisstgjøring av innholdet i en barnets beste vurdering.

§ 1-6 Krav om forsvarlighet

Fylkesmannen mener at formuleringen i nåværende bestemmelse i § 1-4 om at «*Tjenester og tiltak etter denne loven skal være forsvarlige*», favner en videre krets enn forslaget § 1-6. § 1-6 sier at «*Barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlige*». Med foreslått formulering kan eksempelvis institusjoner definere seg ut av forsvarlighetskravet. Fylkesmannen foreslår derfor at kravet til forsvarlighet formuleres som gjeldende § 1-4, men at ordet *saksbehandling* inntas.

§ 1-8 Barnevernets plikt til å samarbeide med familie og nettverk

Vi foreslår at bestemmelsen i § 1-8 andre ledd bør presisere at vurderingen skal skje ut fra hensynet til barnets beste. Departementets valg av ordet *hensiktsmessig* mener vi ikke er en presis formulering. Vi foreslår følgende formulering; *Barneverntjenesten skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres, med mindre dette ikke er til barnets beste*.

§ 1-9 Barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Fylkesmannen mener at denne bestemmelsen ikke bør være en ny overordnet bestemmelse. Ut fra et barnevernfaglig perspektiv mener vi at barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn er et av flere moment og hensyn som skal vurderes i forbindelse med vurdering av barnets beste. Dersom dette skal stå som en egen overordnet bestemmelse, vil det kunne medføre at dette momentet tillegges større vekt enn øvrige vurderingsmomenter. Videre vil man kunne komme i en situasjon der dette momentet vurderes på lik linje, og i visse tilfeller opp mot prinsippet om barnets beste. Etter vårt syn er hensynet til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn viktig, men momentet er klart underordnet prinsippet om barnets beste, og tilsvarende vil gjelde for de øvrige vurderingsmomentene. Den konkrete vurderingen av barnets beste vil være førende for hvilken vekt hvert av vurderingsmomentene får i den enkelte sak.

På side 55 i høringsnotatet skriver departementet at bestemmelsen skal presisere at barneverntjenesten skal ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn, og ikke foreldrenes. Vi mener at det særlig for små barn, vil kunne bli foreldrenes bakgrunn som tillegges vekt, selv om dette ikke er tilsiktet. Vi mener at loven i større grad vil ivareta barnets behov, fremfor foreldrenes bakgrunn, ved at barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn formuleres som et vurderingsmoment i § 1-3.

I det tilfellet at barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn blir stående som en overordnet bestemmelse, mener vi at forarbeidene til bestemmelsen bør tydelig presisere at bestemmelsen ikke er ment å endre terskelen for tiltak etter barnevernslov for barn med ulik bakgrunn, og at det er barnets og ikke foreldrenes bakgrunn som skal vektlegges. Videre kan det også presiseres nærmere at bestemmelsen gjelder for alle barns bakgrunn.

4. Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser

Kapittel 2 Bekymringsmelding og undersøkelse

§ 2-1 Barneverntjenestens gjennomgang av bekymringsmeldinger

Fylkesmannen støtter bestemmelsen i første ledd siste punkt, som presiserer barneverntjenestens plikt til å vurdere om bekymringsmeldingen krever umiddelbar oppfølging. Vi mener at presiseringen også vil bidra til bedre dokumentasjon i barnevernssaken.

Bestemmelsen i andre ledd første punkt sier at henleggelsen skal begrunnes skriftlig. Fylkesmannen er enig i denne videreføringen. På side 67 i høringsnotatet, i kapittel 6 tredje avsnitt, skriver departementet at det er lovfestet at henleggelse av melding uten videre undersøkelse er et enkeltvedtak. Fylkesmannen forstår det slik at departementet her har formulert en feil i høringsnotatet, da det er *henleggelse av undersøkelser* som skal være et enkeltvedtak.

§ 2-2 Barneverntjenestens rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser

Vi foreslår at bestemmelsen i tredje ledd, om at barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov skal utredes, bør presiseres nærmere slik at det blir tydeligere hva som her menes – fast bosted, samværeshjem mv. Vi er positive til at ordet *helhetlige* tas inn i lovteksten, men vi mener at bestemmelsen bør presisere hva som skal tolkes inn i begrepet helhetlig.

Videre mener vi at bestemmelsen bør presisere at *undersøkelsen ikke skal gjøres mer omfattende enn det formålet tilsier*, slik som nåværende bestemmelse er formulert. Fylkesmannen foreslår derfor følgende formulering til tredje ledd andre punkt; *Undersøkelsen skal gjennomføres så skånsomt som mulig, og ikke gjøres mer omfattende enn det formålet tilsier*.

Departementet mener at det ikke er behov for å lovfeste et krav om en undersøkelsesplan, da bestemmelsen i § 2-2 tredje ledd innehar formuleringen: «*Undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven.*» Vi mener at en undersøkelsesplan bidrar til å sikre at undersøkelsen gis en bestemt retning, og at den dermed ikke gjøres mer omfattende enn det bekymringsmeldingen tilsier. Vi foreslår derfor at bestemmelsen i tredje ledd også bør presisere at det skal utarbeides en undersøkelsesplan. En slik plan er like viktig å lovfeste som øvrige planer, og den er viktig for barneverntjenestens arbeid med undersøkelsen.

§ 2-3 Barneverntjenestens adgang til å gjenoppta undersøkelse etter en henleggelse

Fylkesmannen støtter bestemmelsen, men stiller spørsmål ved om formuleringen *inntil seks måneder* er ment som en utvidelse av gjeldende rett. Vi viser til brev fra departementet og Bufdir der formuleringen er *når* seks måneder. Vi mener det er viktig at familien får informasjon om rammer for tidsrommet barneverntjenesten kan gjenåpne undersøkelsen. Vi foreslår også at departementet redegjøre nærmere om formålet med denne endringen, da dette ikke fremgår av høringsnotatet.

§ 2-4 Oppfølging av gravid rusmiddelavhengig etter melding fra kommunen

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen bør presisere hva som menes med formuleringen *åpne barnevernssak*. Vi erfarer at det kan fremstå som uklart for barneverntjenesten hva hensikten eller formålet med en slik sak skal være, og at en presisering vil avhjelpe dette. Vi foreslår at

formuleringer eksempelvis om råd og veiledning til det ufødte barnets foreldre, relasjonsetablering, forundersøkelse med kartlegging av mors livssituasjon, kan tas inn i bestemmelsen.

Fylkesmannen foreslår at departementet kan utrede nærmere om bestemmelsen også kan gjelde gravide som utsettes for vold eller andre alvorlige forhold som påvirker barnet, slik at også disse barna blir ivaretatt så tidlig som mulig.

Kapittel 3 Hjelpetiltak

§ 3-1 Frivillige hjelpetiltak i hjemmet

Fylkesmannen mener at formuleringen i første ledd andre punkt, om at hjelpetiltak skal «... bidra til å forebygge videre problemutvikling ...», kan tolkes som at situasjonen ved tiltaksstart er god nok, men at det må settes inn tiltak for at situasjonen ikke skal forverres. Dersom det foreligger grunnlag for å iverksette hjelpetiltak, vil dette i de aller fleste tilfeller innebære at det er behov for endring i en positiv retning. Dette gjelder også for de fleste kompenserende tiltak eller kontrolltiltak, ettersom det i slike tilfeller bør jobbes for at disse tiltakene blir overflødige.

Vi mener også at formuleringen i første ledd andre punkt, om at barneverntjenesten skal forebygge «... videre problemutvikling hos barnet ...», kan tolkes som at det er barnet i seg selv som er problemet. For de fleste barn som har behov for tiltak fra barnevernet er det ikke barnet selv som er årsaken til dette behovet, men de omsorgs- og oppvekstbetingelsene de lever i. Dette mener vi bør komme tydeligere frem av bestemmelsen om hjelpetiltak.

Fylkesmannen mener at ordlyden i siste punkt, andre leddsetning bør endres slik at begrepet *problemutvikling* kobles opp med barnets omsorgs- og oppvekstsituasjon, jf. punkt 2 i høringssvaret. Eksempelvis slik; «Hjelpetiltak skal være egnet til å ivareta barnets særlige behov, og bidra til positiv endring og forebygge videre negativ utvikling i barnets omsorgssituasjon eller ved barnets atferd/hos barnet.»

Fylkesmannen finner at formuleringen i gjeldende bestemmelse § 4-4, om at «... hjelpetiltak skal ha som formål å ...», er en tydelig og presis formulering, og som kan videreføres i ny barnevernslov.

Vi støtter at bestemmelsen i § 3-1 andre ledd, gir departementet hjemmel til i forskrift å gi nærmere regler om kvalitet for botiltak som ikke anses som fosterhjem, institusjon eller omsorgssentre, jf. høringsnotatet side 117 og 118.

§ 3-4 Pålegg om hjelpetiltak

Fylkesmannen støtter forslaget om at det også bør kunne pålegges hjelpetiltak i samværshjemmet.

Fylkesmannen foreslår at rekkefølgen på listen av tiltak som kan pålegges, endres slik at omsorgsendrende tiltak kommer først, deretter kompenserende tiltak og til sist kontrolltiltak. Dette for å vise at det er endring i omsorgen som er lovens formål, og at kompenserende tiltak og kontrolltiltak supplerer omsorgsendrende tiltak. Videre at begrepene omsorgsendrende tiltak, kompenserende tiltak og kontrolltiltak benyttes når listen over tiltak tas med i lovbestemmelsen. Begrepene vil også kunne bidra til at andre hjelpeinstanser og private parter blir kjent med barneverntjenestens faglige termer.

Videre foreslår Fylkesmannen at bestemmelsen i c) formuleres slik at det står *foreldreveiledning eller andre omsorgsendrende tiltak*. Dette for å sikre at nemnda kan pålegge de omsorgsendrede tiltak

som på det aktuelle tidspunktet er faglig og etisk forsvarlige og bygger på et allment akseptert kunnskapsgrunnlag. Slik som gjeldende bestemmelse i § 4-4 tredje ledd formulerer dette.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på § 3-4 tredje ledd bokstav d. Fylkesmannen mener det bør være anledning til å pålegge utredning i sentre for foreldre og barn. Det er klart inngripende, men kan være en forutsetning for å gi riktig hjelp til riktig tid.

§ 3-6 Ettervern

Fylkesmannen støtter en styrking av ettervernet. Fylkesmannen foreslår at det i bestemmelsen i § 3-6 inntas en bestemmelse som kan regulere barneverntjenestens plikt til å formidle og tilrettelegge for kontakt og oppfølging med andre hjelpeinstanser som en del av ettervernet.

Fylkesmannen mener at bestemmelsene i §§ 8-1, 8-3, 8-5, 8-7 og 8-11 bør henvise til bestemmelsen i § 3-6 andre ledd. Dette for å tydeliggjøre at forberedelse av ettervern bør skje i god tid, og implementeres i planer og oppfølging av barnet. Herunder også for oppstarten av eventuelt samarbeid med andre hjelpeinstanser.

Fylkesmannen mener at rundskriv og retningslinjer om ettervern, inkludert samarbeid mellom barneverntjenesten og aktuelle instanser, bør tydeliggjøres og harmoniseres i større grad mot andre hjelpeinstansers regelverk. Dette for å bidra til en styrking av ettervernstiltak.

Kapittel 5 Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon

§ 5-3 Valg av plasseringssted etter vedtak om omsorgsovertakelse

Bestemmelsens tredje ledd sier at barneverntjenesten skal vekte flere momenter ved valg av plasseringssted for barnet. Fylkesmannen mener at bestemmelsen også bør inneha en formulering om vekting opp mot barnets alder. Vi mener at en slik tydeliggjøring vil bidra til at vurderingen også innehar vekting opp mot kontinuitet i oppdragelsen og barnets behov for beskyttelse mot familien.

Fylkesmannen mener at barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn ivaretas ved barneverntjenestens oppfølgingsansvar, og at barnet ved en eventuell tilbakeføring, dermed vil være kjent med dette.

Bestemmelsens tredje ledd siste punkt sier at «*Barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.*» Fylkesmannen er enig i at man skal vurdere om barnets familie og nære nettverk kan velges som fosterhjem. Fylkesmannen merker seg at man for denne pliktbestemmelsen har inntatt formuleringen *alltid skal*, i motsetning til andre pliktbestemmelser som er formulert som *skal*.

§ 5-7 Oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse og § 5-9 Oppheving av vedtak om fratakelse av foreldreansvar

Departementet drøfter hvorvidt sperrefristen for å kreve sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 5-7, skal endres fra ett til to år. Departementet viderefører sperrefrist på tolv måneder, men øker fristen til å være to år når det gjelder vedtak om samvær, jf. § 7-2, sjette ledd. Fylkesmannen mener at dette ikke harmonerer med hensynet til barnets beste og det minste inngreps prinsipp.

Hyppige rettsprosesser kan gå ut over barnets behov for forutsigbarhet og mulighet for å slå seg til ro i egen omsorgsbasis. Vi mener at departementet bør utrede en tidsavhengig gradert sperrefrist

for oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, slik at sperrefristen økes til to år etter en viss periode i fosterhjemmet.

Departementet skriver i punkt 9.4.3 at det ikke statistisk kan fastslås hvor mange barn som opplever tilbakeføringssaker. Etter vårt syn er ikke antallet av betydning i dette spørsmålet. Det som er av betydning er hvilke rammer sårbare barn gis til å utvikle seg i trygge og gode omsorgsmiljøer. Dette er en kvalitativ vurdering fra sak til sak.

§ 5-8 Vedtak om fratakelse av foreldreansvar og § 5-10 Vedtak om adopsjon

Fylkesmannen ser av høringsnotatet at dette er to prosesser som kan skje samtidig, men vi mener at det ikke klart fremgår av lovteksten. Når foreldre blir fratatt foreldreansvaret viser dette til at barnet er i en svært alvorlig situasjon. Med tanke på å ivareta barnets beste og dets muligheter for å ha en trygg og forutsigbar omsorgssituasjon, mener vi at det i § 5-8 bør legges til et moment; når Fylkesnemnda fratar foreldrene foreldreansvaret, skal det alltid vurderes om det skal fattes vedtak om adopsjon.

Vi foreslår at det inntas en bestemmelse om at det skal utføres en vurdering av adopsjon, når det fattes vedtak om omsorgsovertakelse av barn i aldersgruppen 0 - 3 år. Tilsvarende for saker der et barn har vært plassert over lang tid, og i saker hvor det vurderes at foreldrene ikke er i stand til å ivareta omsorgen på hverken kort eller lang sikt. Vi viser til rapporten «Adopsjon som barneverntiltak»¹ som på side 193 konkluderer med at «... vi har kunnskap om adopsjon som barneverntiltak, vurdert i forhold til fosterhjemsplassering og andre plasseringsalternativer, som med all tydelighet viser at adopsjon fører til bedre levekår for barnevernsbarna målt når de er voksne. Analysen av adopsjonssakene og barnas uttrykte ønsker og behov tyder også på at oppveksten og barndommen for barna blir bedre.» Dette er i samsvar med NOU 2012:5, som på side 129 fastslår at «Svært mange studier som sammenligner adoptivstatus med fosterhjemsstatus konkluderer med at barn som blir adoptert har en bedre utvikling enn barn som er varig fosterhjemsplassert. Det gjelder skoleprestasjoner, sosial utvikling, trivsel og mental helse.»

Videre foreslår vi at det bør utredes nærmere om terskelen for adopsjon er for høy. Vi viser til bestemmelsen i bokstav d, om at det må foreligge *særlige tungtveiende grunner*. Vi mener kriteriene i § 5-10 bokstav a-c i seg selv er særlig tungtveiende grunner. Ved at dette eksplisitt uttrykkes i bokstav d, mener vi at terskelen for adopsjon kan bli hevet. Vi viser til rapporten av Helland og Skivenes, hvor det vurderes at adopsjon bør benyttes i større utstrekning. Adopsjon sikrer barnet tilhørighet i en familie og en emosjonell og eksistensiell trygghet som ikke kan oppnås i et fosterhjem. Adopsjon avgrenser konsekvensene av omsorgssvikt i større grad enn øvrige tiltak, og adopterte barn tar i større grad utdanning og har arbeid sammenlignet med barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet og som er fosterhjemsplassert.

Kapittel 6 Atferdstiltak m.m

Fylkesmannen foreslår at lovbestemmelser, som i lovforslaget omhandler Bufetat og som er gjeldende etter særbestemmelsen for Oslo kommune (lovforslaget § 16-6), bør inneha en henvisning til særbestemmelsen i lovteksten eller som fotnote. Vi mener at loven med dette vil fremstå som et bedre arbeidsverktøy og med et klarere språk.

¹ Rapporten er utarbeidet av Hege Stein Helland og Marit Skivenes på oppdrag fra Bufdir. Rapporten er publisert i 2019, og har en rekke forslag for hvordan riktig og økt bruk av adopsjon kan brukes i barnevernet.

Fylkesmannen foreslår å endre overskriften til kapittelet, slik at det tydelig fremgår hva *m.m* henviser til, eksempelvis *Atferdstiltak og menneskehandel*

Kapittel 7 Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse

§ 7-1 Rett til samvær og kontakt og § 7-4 Søsken rettigheter under saksbehandlingen

Fylkesmannen mener departementet bør utrede nærmere om søsken og barn i familien skal gis *en rett* til samvær med barnet. På et generelt grunnlag er vi positive til at barn og søsken, som barnet har et etablert familieliv med, skal ha samvær og kontakt med hverandre. Dette kan representere stabilitet og kontinuitet for barnet, også inn i voksenlivet. Samtidig er det slik at søskenrelasjoner kan være skadelig å opprettholde for enkelte barn. Ved å lovfeste søsken rett til samvær mener vi at fokuset dreies vekk fra barnet, og over på barnets pårørende søsken. Vi mener at barnets rett til samvær med søsken kan ivaretas uten at søsken gis en rett til dette. Vi mener at en bestemmelse om søsken samvær bør formuleres slik at den tydeligere presiserer at samværsretten må vurderes opp mot hensynet til barnets beste.

At søsken skal ha rett på samvær kan potensielt sette barnet i en ytterligere lojalitetskonflikt, da det også overfor søsken kan oppleve vanskelige avveininger av ivaretagelse av egne behov opp mot søsken behov. Ved at flere kan fremme sak om samvær kan det bli et stort sakstrykk på barnet, og at dette kan få negative konsekvenser for barnet når det gjelder ro til egen utvikling i eksempelvis fosterhjem.

På side 175 i høringsnotatet fremgår det at når «... *søsken er under 15 år vil foreldrene kunne opptre på vegne av barnet når han eller hun ønsker å fremme sine interesser i en samværs sak.*» Ved en slik mulighet mener vi at det kan være risiko for at foreldre, som har sine egne rettigheter om samvær, kan legge press på søsken om å fremme samværs sak, noe som kan komme i konflikt med barnets beste.

Videre står det på side 168 i høringsnotatet at «... *helsøsken likevel som utgangspunkt skal anses for å ha et etablert familieliv med barnet.*», når det er gjennomført omsorgsovertakelse av nyfødte barn. Vi kan ikke se at dette er nærmere begrunnet, eller hvordan departementet mener at dette vil være i tråd med barnets beste.

Vi er enige i at Fylkesnemnda bedre kan vurdere det totale omfanget av samvær for barnet dersom nemnda fatter vedtak om samvær for både foreldre og søsken. Slik vi forstår dette må det tolkes dit hen at foreldre kan gis mindre samvær hvis barnet også skal gis samvær med søsken, og vice versa. Dette vil i så fall medføre en positiv dreining når det gjelder å ha barnets behov som utgangspunkt. Vi mener likevel at nemnda må kunne vurdere barnets totale samværstrykk selv om ikke søsken skal ha rett til samvær med barnet. Eksempelvis kan dette baseres på barneverntjenestens planer for søsken samvær.

Dersom bestemmelsen i § 7-1 andre ledd inntas, bør den formuleres tilsvarende som samværsretten til barnet og foreldrene, herunder at ordet *Barnet* står først formulert. Videre at søsken under 15 år, også kan la seg representere av andre enn foreldrene i sak om samvær. Formuleringen *med mindre noe annet er bestemt* fremstår som uklar, og vi mener dette bør presiseres nærmere i lovteksten. Vi viser blant annet til departementets begrunnelse for at det ikke skal være samvær, jf. høringsnotatet side 168 andre avsnitt.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 7-2 sjettede ledd nærmere bør presisere hvordan nemnda skal forholde seg i de tilfeller det samtidig er reist sak om samvær fra søsken og foreldre. Både hvor

ofte en sak kan reises isolert og om denne saken i så tilfelle utelukker at det kan reises samværssak fra andre parter nært i tid til denne. Videre om hvordan samværsomfanget skal vurderes, herunder samværsomfanget for foreldre og søsken, vurdert opp mot barnets totale samværsomfang.

På side 174 i høringsnotatet har departementet vurdert om barnet skal ha rett til å nekte samvær, men har landet på at dette kan «... *legge et for stort ansvar og potensielt press på barnet.*» Begrunnelsen for dette er at barnet kan bli manipulert, eller at barnet kan bli stilt i en vanskelig situasjon. Samtidig skriver departementet at «*Dersom barnet uttrykkelig motsetter seg samvær, eller på andre måter viser sterk motvilje når samvær skal gjennomføres, vil det i slike situasjoner være en presumsjon for at samvær ikke vil være til barnets beste.*» Dersom et barn nekter å ha samvær med sine foreldre mener vi dette er et ekstremt sterkt uttrykk for et selvbeskyttelsesbehov, noe som bør tas på alvor. Sannsynligheten for at et barn uttrykker dette på «feil» grunnlag er svært lav. Det er etter vårt syn større fare for at barn presses til potensielt skadelige eller utviklingshemmende samvær. Vi har forståelse for departementets synspunkter angående en rettighetsfesting av slik samværsnekt for barnet. Fylkesmannen foreslår at departementet utreder nærmere hvordan barneverntjenesten skal forholde seg til situasjoner der barnet ikke ønsker samvær med sine foreldre.

Kapittel 8 Oppfølging av barn og foreldre

Fylkesmannen foreslår at det inntas i loven en bestemmelse om plan og oppfølging av søskensamvær, dersom en slik rett gis til søsken.

§ 8-5 Plan ved omsorgsovertakelse

Fylkesmannen mener at bestemmelsens andre punktum i større grad må ta utgangspunkt i barnets behov. Formuleringen «*Planen skal blant annet beskrive barnets behov og eventuell oppfølging som kan bidra til at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet.*», mener vi kan tilsløre barnets behov for utviklingsstøttende omsorg. Det at «*eventuell oppfølging som kan bidra til at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet*» skal tas med i alle planer, kan bidra til å skape en usikkerhet for barnet med tanke på egen omsorgssituasjon. Vi mener at enhver plan ikke kan ha dette som utgangspunkt, sett i lys av vurderingen av hva som er til det beste for barnet og dets behov, og årsaken til omsorgsovertakelsen. I enkelte tilfeller er det heller ikke aktuelt at barnet skal tilbake til foreldrene. Slik Fylkesmannen ser det er delsetningen om at «*eventuell oppfølging som kan bidra til at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet*» ivaretatt under bestemmelsen i § 8-6 andre ledd siste punkt.

Vi foreslår at bestemmelsens andre punkt bør formuleres; «*Planen skal beskrive barnets behov, og hva som kan gi barnet god omsorg på kort og lang sikt.*» Ved en slik formulering vil planen i større grad ta utgangspunkt i barnets behov, og være i samsvar med barnets beste. Etter vårt syn må det primære fokuset være på hva det enkelte barn trenger for å ha en utviklingsstøttende omsorgssituasjon. En konkret barnevernfaglig vurdering som konkluderer med at barnet skal tilbake til foreldrene, vil da tas med inn i planen.

§ 8-10 Oppfølging etter vedtak om hjelpetiltak til ungdom over 18 år

Fylkesmannen foreslår å omformulere bestemmelsen i første ledd siste punkt, slik at barneverntjenestens ansvar for å veilede ungdommen til rett hjelpeinstans kommer tydeligere frem. Eksempelvis kan bestemmelsen formuleres slik; *Barneverntjenesten skal formidle og tilrettelegge for kontakt med øvrige hjelpeinstanser, dersom ungdommen ønsker det.*

Kapittel 9 Fosterhjem

§ 9-3 Krav til fosterforeldre

Fylkesmannen finner det uklart om bestemmelsen også gjelder for fosterforeldre rekruttert fra barnets familie og nettverk. Vi viser til merknaden til bestemmelsen, om at «*Kravene som stilles til personer som ønsker å bli fosterforeldre må ikke bare avspeile hva som kan være godt for et barn, men hva som er godt for barn generelt.*»

Kapittel 10 Barneverninstitusjoner mv

Fylkesmannen foreslår å endre overskriften til kapittelet, slik at det tydelig fremgår hva *mv* henviser til. Et eksempel på overskrift kan være *Barneverninstitusjoner og Senter for foreldre og barn*. Etter vårt syn vil loven med det fremstå som et bedre arbeidsverktøy og med tydeligere språk.

Fylkesmannen støtter at loven har inntatt bestemmelsene om *§10-10 Generelle krav til barneverninstitusjoner, og § 10-11 Godkjenning og kvalitetssikring av barneverninstitusjoner*.

Fylkesmannen støtter lovforslaget om å løfte inn i loven de mest sentrale bestemmelsene fra rettighetsforskriften for å styrke barns rettssikkerhet. Videre støttes også forslaget om at loven skal inneha reglene om saksbehandling og klage over brudd på barnets rettigheter og bruk av tvang under opphold på barneverninstitusjon.

Fylkesmannen mener at bestemmelsene i §§ 10-5 andre ledd, 10-6, 10-7 andre ledd og 10-8, bør vise til bestemmelsen i § 10-9 om at barn og unge kan klage på avgjørelser om bruk av tvang etter de aktuelle bestemmelsene. Dette for å tydeliggjøre klageadgangen til barnet.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i rettighetsforskriften § 20 om tilbakeføring ved rømming inntas i loven. Dette for å tydeliggjøre institusjonens ansvar for å bringe barnet tilbake, men også for å tydeliggjøre at barneverntjenesten skal kontaktes.

Fylkesmannen mener at det bør utredes om det skal lovfestes en samarbeidsplikt for institusjonen og barneverntjenesten, herunder for å sikre og styrke at samarbeidet er et ledd i oppfølgingen av barnet, og at samarbeid kreves fra begge parter.

§ 10-2 Barns rettigheter i barnevernsinstitusjon

Fylkesmannen foreslår at det utredes nærmere om barnets rett til å kontakte foreldrene bør formuleres i lovteksten. Dette sett hen til bestemmelsens formulering om rett til kontakt med oppnevnt verge. Selv om barnets rett til kontakt og samvær med foreldrene er behandlet i fylkesnemnda, kan en henvisning om dette i ovennevnte bestemmelse tydeliggjøre reglene for denne kontakten.

§ 10-3 Forebygging av tvangsbruk

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen innehar en nærmere beskrivelse eller en definisjon av hva loven mener med begrepet tvang. Alternativt at en definisjonsbestemmelse er nedfelt i rettighetsforskriften. Vi mener at en tydeliggjøring vil bidra til at loven fremstår som et bedre verktøy. Som eksempel vises det til helse- og omsorgstjenesteloven § 9-2 andre ledd, som gir en nærmere beskrivelse av begrepet tvang.

§ 10-6 Kroppsvisitasjon og kommunikasjonskontroll mv.

Fylkesmannen foreslår at ordet *mv.* presiseres slik at det tydelig fremgår hva som her menes, og at loven dermed er enklere å orientere seg i.

Kapittel 12 Saksbehandlingsregler**§ 12-2 andre ledd**

Fylkesmannen støtter bestemmelsen i andre ledd. Samtidig vil vi formidle at pliktbestemmelsen kan gi utfordringer i de tilfeller der en forelder med foreldreansvar ikke er tilgjengelig av flere årsaker. Fylkesmannen mener at det bør inntas en unntaksbestemmelse, som ivaretar disse tilfellene.

§ 12-4 Krav til dokumentasjon av barns medvirkning og barnets beste

Fylkesmannen mener det bør utredes nærmere om det bør innføres bestemmelser i barnevernsloven som også gir retningslinjer for dokumentasjon av barnets medvirkning og barnets beste utover i vedtak. Erfaringer fra vår saksbehandling viser at barneverntjenestens vurderinger om barnets medvirkning og barnets beste ikke alltid fremgår av øvrig saksopplysninger. Eksempelvis bør dette fremgå av undersøkelsesrapport, tiltaksplan, evalueringsdokument, beslutning om utvidelse av undersøkelse, samt øvrig dokumentasjon der dette er relevant.

Fylkesmannen foreslår at departementet utreder nærmere om det bør innføres ytterligere lovkrav til dokumentasjon av barnevernfaglige vurderinger i barnevernssaker. Vi mener at en slik dokumentasjonsplikt vil bidra til å sikre at barneverntjenesten til enhver tid har et bedre faglig grunnlag til å ta beslutninger i saken, og at barnet og familien i større grad sikres riktig tiltak til rett tid. Dette kan øke kvaliteten på det barnevernfaglige arbeidet, og dermed gi en mer forsvarlig saksbehandling. Dette vil også sikre bedre etterprøvbarehet.

§12-5 Partenes rett til dokumentinnsyn og unntak fra innsyn for å beskytte barnet

Fylkesmannen forstår den nye bestemmelsen slik at den er ment å presisere forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d, og formålet med denne bestemmelsen. Fylkesmannen erfarer fra vår saksbehandling at forvaltningsloven kan være vanskelig å praktisere for barneverntjenesten, og foreslår derfor at bestemmelsens andre ledd første punkt med fordel kan henvise til forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d i lovteksten, dersom dette er formålet med bestemmelsen i andre ledd. Tilsvarende foreslås for andre ledd andre punktum, herunder at det vises til forvaltningsloven § 20. Med foreslåtte henvisninger til forvaltningsloven tydeliggjøres det at forvaltningsloven skal legges til grunn for tolkningen.

Selv om barneverntjenesten også i dag kan undra opplysninger i en undersøkelse, kan en tydeliggjøring av dette i barnevernsloven føre til endret praksis. Vi mener det i utgangspunktet er bra å kunne undra opplysninger for å få gjennomført en undersøkelse, men når dette presiseres i barnevernsloven, bør det også åpnes for en mulighet til å ivareta barnet i etterkant av at informasjon er unndratt. Vi er enige i at det er viktig å legge til rette for at barn opplever at de kan formidle om egne opplevelser og egen omsorgssituasjon i trygge rammer. Disse rammene vil imidlertid være illusoriske dersom det ikke kan følges opp i etterkant. For barn som leser loven, eller som blir informert om at barneverntjenesten i undersøkelsen skal tilbakeholde informasjon, mener vi dette kan tolkes som et løfte om at foreldrene ikke skal få vite noe om barnets uttalelser. I en undersøkelsesfase er det ofte mange uavklarte spørsmål knyttet til et barns omsorgssituasjon, og det er heller ikke alltid de aktuelle spørsmålene blir avklart i løpet av undersøkelsen. Slike uavklarte spørsmål kan potensielt være svært alvorlige for barnet. Når uttalelser fra barnet i en slik situasjon er holdt tilbake, mener vi det vil være uforsvarlig om barnet ikke skal motta noen videre oppfølging av barneverntjenesten etter at foreldrene har innsynsrett i barnets uttalelser.

Dersom barneverntjenesten ikke skal ha mulighet til å følge opp barnet i en viss grad i etterkant av at informasjon i en undersøkelse er tilbakeholdt, mener vi det bør presiseres i loven at barneverntjenesten må sørge for at informasjonen blir tilgjengelig på måter som ivaretar barnet.

§ 12-6 Bruk av sakkyndige og § 12-7 Barnesakkyndig kommisjon

Det fremgår av fjerde punkt i § 12-6 at sakkyndig rapporter skal være vurdert av kommisjonen også før de legges til grunn for barneverntjenestens beslutning om å henlegge en sak etter undersøkelse, jf. § 2-2. Fylkesmannen støtter departementets begrunnelse for denne bestemmelsen. Fylkesmannen ser at bestemmelsen kan gi barneverntjenesten noen utfordringer knyttet til tidsfristene for gjennomføring av undersøkelse. Dette sett hen til saksbehandlingstiden i barnesakkyndig kommisjon. Fylkesmannen mener at det derfor bør utredes nærmere om bestemmelsen skal presisere eller innføre frister for kommisjonens saksbehandlingstid. Dette for å unngå at barneverntjenesten får fristbrudd grunnet saksbehandlingstid hos kommisjonen, men også for å sikre at kommisjonens saksbehandlingstid reguleres slik at vedtak om henleggelse av undersøkelse kan fattes uten ugrunnet opphold.

Kapittel 13 Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger

Fylkesmannen mener at meldeplikten i § 13-2 bør harmoniseres med begrepet bekymringsmelding i § 2-1. Vi foreslår derfor å endre overskriften i § 13-2 til å være; «*Plikt til å melde bekymring til barneverntjenesten.*» Vi mener at forslaget også vil tydeliggjøre hva som her skal meldes.

Kapittel 14 Behandling av saker i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på navn til nemndene. Fylkesmannen foreslår at regional tilknytningen fremgår av navnet, og at nemndene kan fortsette å hete nemnd for barnevern og sosiale saker.

§ 14-13 Barns medvirkning i saker for fylkesnemnda

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen endres slik at barnet gis en rett til å medvirke. Rettigheten kan formuleres slik at barn som ikke ønsker å medvirke ikke kjenner et press til å medvirke.

Når det gjelder hvordan barnet skal høres i nemnda, mener vi dette bør skje etter en konkret vurdering og innenfor de rammer som behandlingen i fylkesnemnda er gitt i loven.

§ 14-25 Samtaleprosess

Fylkesmannen mener at samtaleprosess kan være godt egnet i enkelte saker, men at en slik prosess også kan overskygge barnets behov. Når en sak fremmes for Fylkesnemnda er det som regel forsøkt å oppnå enighet om tiltak som er til det beste for barnet. Når dette ikke har vist seg mulig, vil barnet i mange tilfeller være avhengig av et nemndsvedtak for å motta tilstrekkelig med tiltak som ivaretar dets behov. Dersom det utvikler seg en praksis hvor samtaleprosess blir normgivende, kan det etter vårt syn kunne føre til at det enkelte barn blir boende lenger i en skadelig omsorgssituasjon.

På side 303 i høringsnotatet viser departementet til evalueringen av forsøket med samtaleprosess, og trekker særlig frem at «... *samtaleprosess vurderes å være egnet til å gi bedre kommunikasjon og dialog, og at partene kan få bedre forståelse i saken.*» I forlengelsen av dette, kan man anta at samtaleprosessen kan legge grunnlag for at barneverntjenesten og privat part blir enige om tiltak. Vi mener at dette i praksis kan innebære at barnets stemme vil kunne forsvinne i denne prosessen, både barnets faktiske mening, men også at det i prosessen kan oppstå en iver til å oppnå enighet mellom barneverntjenesten og private parter. Dette vil kunne medføre at tiltak som barnet egentlig var i behov av ikke blir vedtatt. Departementet nevner selv sistnevnte problemstilling på side 306 i

høringsnotatet, men skriver at «... *dette synes å være en bekymring som kun i enkelttilfeller har aktualisert seg.*» Etter vårt syn vil dette i så fall være svært alvorlig for de barna som rammes, og at nemndas, og til en viss grad barneverntjenestens ansvar for å holde fokus på barnets beste eksplisitt må tydeliggjøres i loven.

Departementet drøfter om samtaleprosess kan tilbys i alle typer saker, og konkluderer med at dette skal være mulig. Etter vårt syn vil det sannsynligvis være tilfeller innenfor alle typer saker som kan være egnet til en slik behandling. Fylkesmannen mener likevel at samtaleprosess i all hovedsak vil være egnet i saker om pålegg om hjelpetiltak og flytteforbud, som departementet selv antyder på side 309 i høringsnotatet. Vi mener at lovteksten bør presisere at det er i disse sakene samtaleprosess eger seg mest, og at samtaleprosess kan benyttes i øvrige saker, dersom en konkret vurdering og barnets beste tilsier det.

Kapittel 15 Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver

§15-1 Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt

Vi er enig med departementet at det bør være kommunen og ikke barneverntjenesten, som skal ha ansvar for generell forebygging av omsorgssvikt. Når denne plikten er tatt inn i barnevernloven, kan det medføre at ansvaret i praksis legges til barneverntjenesten. Vi vurderer at en tilsvarende bestemmelse bør inntas i kommuneloven og i annen særlovgivning.

§ 15-3 Barneverntjenestens organisering og oppgaver

Fylkesmannen mener at bestemmelsens formulering er god, men at den kan presisere nærmere hvilket ansvar barnevernleder har etter barnevernsloven. Første ledd kan vise til de aktuelle myndighetsbestemmelsene. Videre bør bestemmelsen si noe mer om barnevernleders ansvar for tjenestens saksbehandling og faglige utvikling og kvalitet.

I merknadene til bestemmelsen skriver departementet at endringen, herunder formuleringen om at barnevernleder har ansvar for oppgaver etter denne loven, er gjort for å tydeliggjøre og styrke kommuneledelsens ansvar for den overordnede styringen av barneverntjenesten. Dette mener vi er bra. På den andre siden mener vi at lovteksten kan tolkes dithen at kommunens ledelse, ved å kunne gå inn i enkeltsaker, kan instruere og overprøve barnevernleders faglige kompetanse, den barnevernfaglige retning, og med det kunne begrense den barnevernfaglige utviklingen i tjenesten.

Det fremgår av høringsnotatet at barneverntjenesten i større grad enn tidligere, skal kunne utfordres på forsvarlighetsvurderinger og barnets beste-vurderinger når kostbare tiltak vurderes.

Fylkesmannen er bekymret for om denne lovendringen vil gå ut over barnevernfaglige vurderinger og barnets beste-vurderinger i enkeltsaker, selv om høringsnotatet sier at det ikke skal det. At kommuneledelsen og politiske utvalg skal få en slik myndighet, at de kan legge føringer for tjenesten, mener vi kan utfordre forsvarlighetskravet, at den faglige utviklingen av tjenesten skjer under andre forhold enn barnevernfaglige premisser og at tiltak og tjenester ikke blir iverksatt til riktig tid, eller at barnet ikke gis riktig tiltak. Fylkesmannen mener at departementet bør tydeliggjøre kommuneledelsens adgang til å overprøve barnevernleder i enkeltsaker.

Vi mener det bør tillegges en formulering om at barneverntjenesten ved leder har den faglige og skjønnsmessige myndigheten i utøvelsen av tjenesten. Vi er enig i at kommunen må få et større eierskap til tjenesten, og at barnevernleder ikke bør ha dette ansvaret alene.

Fylkesmannen støtter lovforslaget i tredje ledd om at *Barneverntjenesten skal være tilgjengelig til enhver tid*. Samtidig mener vi at det bør utredes nærmere om det bør innføres en minste faglig forsvarlig standard for utformingen av akuttberedskapen. Videre at dette kan fremgå av lovteksten.

§ 15-4 Barneverntjenestens saklige ansvarsområde

Fylkesmannen foreslår å endre ordlyden i bestemmelsen slik at formuleringen *andre grunner* tas med. Vi foreslår at formuleringen kan være; «... *nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon, atferd eller andre grunner*» og at den harmoniseres med formålsbestemmelsen i §§ 1-1 og 3-1.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 15-9 bør flyttes frem, slik at den står etter bestemmelsen i § 15-5, da disse bestemmelsene henger nøye sammen (rammen for avtalefriheten). § 15-6 *Barneverntjenestens plikt til å samarbeide med andre instanser* kan stå i rekkefølge sammen med § 15-13 *Forsøk for å utvikle samarbeidsformer*. Videre kan de økonomiske bestemmelsene i §§ 15-10 til og med 15-12 stå helt til sist i kapitlet.

§ 15-5 Barneverntjenestens stedlige ansvarsområde

Fylkesmannen foreslår at det bør utredes nærmere om etablering av en avtale etter bestemmelsen i tredje ledd bør presiseres ytterligere, herunder på en slik måte at barneverntjenester i to kommuner oppfordres til å inngå en avtale. Fylkesmannen erfarer at det kan være store utfordringer med å inngå denne typen avtaler. Vi tenker at bestemmelsen kan inneha tydeligere rammer og kriterier for en avtaleinngåelse.

Kapittel 16 Statlig barnevernmyndighet

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på om det er Bufetat som bør avgjøre om barnet skal tilbys plass i akuttinstitusjon eller beredskapshjem, eller om dette fortsatt skal være kommunens avgjørelse.

Fylkesmannen mener at en slik løsning vil innebære at det er Bufetat som skal ha det avgjørende ordet med hensyn til hvilken type akutttiltak som barnet skal få. Fylkesmannen mener at det er barneverntjenesten som fortsatt bør ha den avgjørende beslutningen om hvilket plasseringsalternativ som er til det beste for barnet. Det er barneverntjenesten som kjenner barnet best.

Hvis departementet konkluderer med at Bufetat skal ha denne avgjørende beslutningen, mener vi at loven bør presisere at Bufetat må sikre tilstrekkelig differensiert tilbud med beredskapshjem, herunder statlige og private ved behov.

Fylkesmannen støtter at det utarbeides en forskrift om saksbehandlingen i Bufetat.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 16-2 kan stå helt til sist, slik at bestemmelsene om Bufetat kommer først i kapitlet.

Fylkesmannen foreslår at loven kan presisere det nærmere innholdet i Bufdir sitt ansvarsområde. Vi viser til høringsnotatet side 347 om at *Bufdir er «... fagdirektorat for både statlig og kommunalt barnevern.»* og side 17 om at *«Bufdir er norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996.*

§ 16-3 Barne-, ungdoms- og familieetatens ansvar og oppgaver

Syvende ledd i bestemmelsen sier at departementet kan gi forskrift om Bufetats myndighet, oppgaver og organisering på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Fylkesmannen ber departementet utrede nærmere om hvorvidt en forskrift også kan presisere, tydeliggjøre og styrke Bufetat sitt

arbeid med fylkesmennenes rapporter fra institusjonstilsyn. Dette for å bidra til å sikre at barnets behov ivaretas på en forsvarlig måte, og at institusjonsplassen er forsvarlig tilpasset barnets behov. Herunder også bidra til at godkjenningsmyndighet og inntaksmyndighet i Bufetat til enhver tid er kjent med fylkesmennenes rapporter, slik at de på dette grunnlaget, sammenholdt med øvrig dokumentasjon og opplysninger, sikrer at barn på institusjoner får forsvarlig omsorg og behandling individuelt og som gruppe barn på institusjonen.

Tilsvarende bør gjelde for saksbehandlingen i Oslo kommune, jf. lovforslaget i § 16-6.

5. Bemanningsnorm

I ny barnevernslov § 15-2 fremgår det at kommunen har ansvar for nødvendig opplæring av barneverntjenestens personale. Vi mener det bør utredes nærmere om denne bestemmelsen også bør presisere en bemanningsnorm. Vi viser til at dette er et tema som har vært debattert over tid, og som nylig er tematisert i #heierna-oppropet. Barnevernlovutvalget drøftet om det burde innføres nærmere krav til kompetanse og bemanningsnorm, men foreslo ikke å innta krav til kompetanse og bemanning i loven.

Dokumentasjonskravet i de kommunale barneverntjenestene vil etter vårt syn øke med den nye loven, noe som vil kunne føre til mindre direkte kontakt med barn og familier for den enkelte barnevernsansatte. For å ha tilstrekkelig med tid til blant annet å bli kjent med barna og familiene, vurdere og analysere informasjon og følge opp tiltak, mener vi at en bemanningsnorm kan være et sentralt virkemiddel for å øke kvaliteten på arbeidet i de kommunale barneverntjenestene. En slik lovfesting vil kreve en økt satsing på barnevernet, og derfor foreslår vi at departementet bør nærmere utrede om dette er noe som bør sees på i sammenheng med statlig barnevernmyndigheters oppgaver og øvrige prosesser i arbeidet med barnevernreformen.

Med hilsen

Bente Rygg
avdelingsdirektør

Atle Grønstøl
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent